

Uddannelsesmobilitet

Mønsterbrydere vælger erhvervsuddannelserne

I dag har knap 6 ud af 10 unge med ufaglærte forældre en uddannelse som 25-årig. Halvdelen af de unge mønsterbrydere er blevet det gennem en erhvervsuddannelse. Det er især på uddannelserne som social- og sundhedshjælper, butiksassistent og mekaniker, der er mange mønsterbrydere. Blandt de unge, der er ufaglærte som 25-årig, har mere end 8 ud af 10 været i gang med en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse.

af Analytiker **Troels Lund Jensen**, Stud.polit **Marie Lund Andersen**
& Chefanalytiker **Mie Dalskov Pihl**

24. september 2019

Analysens hovedkonklusioner

- Cirka 60 pct. af de 25-årige, der er vokset op med ufaglærte forældre, har selv fået en ungdomsuddannelse eller en erhvervskompetencegivende uddannelse. Blandt øvrige 25-årige er det tilsvarende over 80 pct., der har fået en uddannelse udover grundskolen.
- Halvdelen af de 25-årige mønsterbrydere er blevet det gennem en erhvervsuddannelse. Mange mønsterbrydere har taget en uddannelse indenfor social- og sundhedshjælp, detailhandel og mekaniker.
- Blandt de ufaglærte 25-årige har 8 ud af 10 påbegyndt en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Med 7 ud af 10 er det især mange, der har påbegyndt en erhvervsuddannelse.

Kontakt

Chefanalytiker

Mie Dalskov Pihl

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 26 20 40 36

md@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

Mønsterbrydere vælger erhvervsuddannelserne

Knap 6 ud af 10 unge med ufaglærte forældre har selv fået en uddannelse som 25-årig. For unge, hvis forældre har enten en gymnasial-, erhvervs- eller videregående uddannelse, er den tilsvarende andel over 80 pct. Det fremgår af tabel 1, der viser sammenhængen mellem 25-årigs uddannelse, og deres forældres uddannelse.

Forældres uddannelse	25-åriges uddannelse	
	Ufaglært	Mindst en ungdomsuddannelse
	Andel	
Ufaglærte forældre	40,6	59,4
Forældre med mindst en ungdomsuddannelse	15,4	84,6
Alle	18,3	81,7

Anm: "Mindst en ungdomsuddannelse" dækker gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser. Forældres uddannelse er bestemt da de 25-årige var 15 år. Det er ligeledes et krav at man skal have været bosiddende i Danmark både som 15-årig og 25-årig. Se nærmere om metode og definitioner bagerst i analysen.

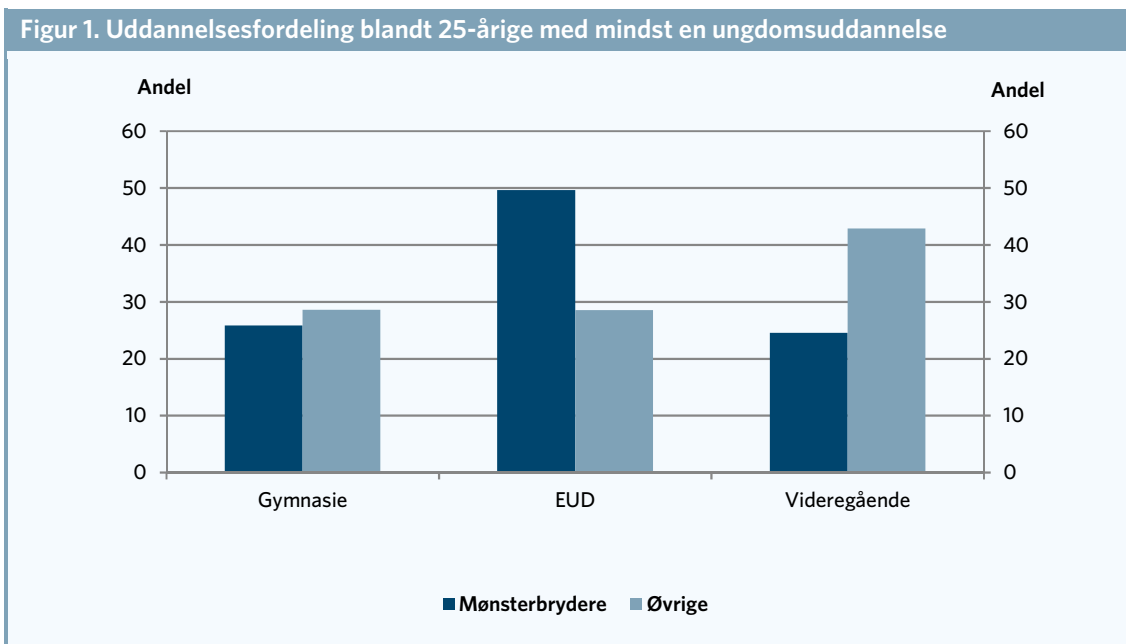
Kilde: AE på baggrund af DST-registerdata.

En større andel af de unge mønsterbrydere fuldfører en erhvervsuddannelse sammenlignet med unge, hvis forældre har uddannelse ud over grundskolen. Blandt de unge med ufaglærte forældre, der selv har fuldført en uddannelse udover grundskolen, har halvdelen fuldført en erhvervsuddannelse, en fjerdedel har fuldført en gymnasial uddannelse og en fjerdedel har fuldført en videregående uddannelse. Der er fortsat mange, der er studerende som 25-årig. De indgår i analysen under deres højeste fuldførte uddannelse.

Blandt de unge, hvis forældre har en uddannelse ud over grundskolen, og som også selv har en uddannelse ud over grundskolen, har knap 3 ud af 10 fuldført en erhvervsuddannelse, mens lidt mere end 4 ud af 10 har en videregående uddannelse. Det fremgår af figur 1, der viser uddannelsesfordelingen blandt mønsterbrydere, og de øvrige unge, der har taget en uddannelse ud over grundskolen.

OECD har i deres rapport om social mobilitet fra 2018 bemærket, at erhvervsuddannelserne er med til at sikre en høj social mobilitet¹. Det er ikke alle lande, der har et uddannelsessystem, hvor det er muligt at vælge en praktisk uddannelsesvej allerede efter grundskolen, men OECD bemærker at den mulighed kan være med til at sikre en høj social mobilitet.

¹"A broken social elevator? How to promote social mobility?" 2018.

Anm.: Her indgår kun de 25-årige, der har mere uddannelse end grundskole. Mønsterbrydere er de 25-årige med højere uddannelse end grundskole, hvis forældre begge er ufaglærte. Øvrige er alle andre 25-årige, med højere uddannelse end grundskole. Studerende indgår med deres højest fuldførte uddannelse.

Kilde.: AE på baggrund af DST-registerdata.

Social- og sundhedsuddannelsen har mange mønsterbrydere

Mønsterbrydere fuldfører en uddannelse inden for mange forskellige uddannelsesretninger, men på nogle uddannelser er de unge med ufaglærte forældre overrepræsenterede.

Social- og sundhedsuddannelsen er den uddannelse, som flest af de unge med ufaglærte forældre har fuldført, både i antal og i forhold til det samlede antal 25-årige med uddannelsen. Blandt de 25-årige mønsterbrydere, dvs. de unge med ufaglærte forældre, der får en uddannelse, er 8,2 procent social- og sundhedshjælpere. Blandt øvrige unge er det 2,7 procent, der har valgt en social- og sundhedsuddannelse, hvilket betyder at der er ca. 3 gange så mange mønsterbrydere, der vælger social- og sundhedsuddannelsen, i forhold til øvrige unge. Det fremgår af tabel 2, der viser nogle udvalgte detaljerede uddannelser med en overrepræsentation af mønsterbrydere.

Ud over på social- og sundhedsuddannelsen er der relativt mange mønsterbrydere på uddannelser inden for detailhandel, mekaniker og pædagogisk assistent.

Tabel 2. Detaljerede uddannelser med relativt mange mønsterbrydere

	Andel af unge med ufaglærte forældre	Andel af øvrige unge	Overrepræsentation (hvis over 1)
Alle erhvervsuddannelser	49,7	28,5	1,7
heraf: Social- og sundhedsuddannelsen	8,2	2,7	3,1
Detailhandelsuddannelser	7,5	4,6	1,7
Cykel-, auto- og skibsmekanikere mv.	3,4	2,1	1,6
Kontoruddannelser	2,7	2,0	1,3
Pædagogiske assistent	2,7	1,4	2,0
Tømrer mv.	2,1	2,2	1,0
Øvrige erhvervsuddannelser	23,1	13,6	1,7
Gymnasiale uddannelser	25,8	28,6	0,9
Korte videregående uddannelser	5,0	6,2	0,8
Mellemlange videregående uddannelser	10,7	13,2	0,8
heraf: Pædagogisk	2,9	2,6	1,1
Øvrige MVU	7,8	10,6	0,7
Lange videregående uddannelser	8,8	23,5	0,4

Anm: Kun detaljerede uddannelser som mindst 100 mønsterbrydere har gennemført, er angivet. Detaljerede uddannelser er grupperet efter den 6-cifrede DISCED-klassifikation.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Næsten alle unge har været i gang med en uddannelse

Blandt de unge, der ikke har fuldført en uddannelse som 25-årig, har størstedelen påbegyndt en uddannelse efter grundskolen.

Tabel 3 viser hvilken kontakt 25-årige ufaglærte har haft med uddannelsessystemet siden grundskolen. Tabellen er opdelt efter forældrenes uddannelsesniveau.

Mere end 7 ud af 10 af alle ufaglærte 25-årige har været i gang med en erhvervsuddannelse, uanset forældrenes baggrund. Blandt ufaglærte unge med ufaglærte forældre har 13 pct. påbegyndt en ungdomsuddannelse, mens det samme gælder 24 pct. af de ufaglærte, hvis forældre har en uddannelse ud over grundskolen.

I alt har knap tre ud af fire ufaglærte 25-årige med ufaglærte forældre været i gang med enten en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse, mens det samme gælder fire ud af fem af de ufaglærte 25-årige, hvis forældre har en uddannelse ud over grundskolen.

Tabel 3. 25-årige ufaglærtes kontakt til det ordinære uddannelsessystem

	Ufaglærte med ufaglærte forældre	Øvrige ufaglærte	Alle ufaglærte
Påbegyndt erhvervsuddannelse	70,6	72,4	72,0
Afsluttet grundforløb på erhvervsuddannelse	44,2	48,8	47,6
Påbegyndt hovedforløb på erhvervsuddannelse	27,0	31,3	30,2
Påbegyndt gymnasial uddannelse	13,1	24,0	21,2
Påbegyndt gymnasial- og/eller erhvervsuddannelse	73,8	80,2	78,6
Studerende ved ordinær uddannelse, som 25-årig	19,5	24,5	23,2

Anm: Uddannelserne dækker ordinære uddannelsesforløb. Gymnasial uddannelse dækker over STX, Studenterkursus, HTX, HHX, IB og HF, men ikke HF-enkeltfag.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Metodeboks 1. Sådan har vi gjort.

Analysen dækker alle 25-årige pr. 1.januar 2018, som boede i Danmark, da de var 16 år. Det er desuden et krav, at der er personoplysninger på mindst en af den 25-åriges forældre, da den 25-årige var 16 år. Hvis dette ikke er opfyldt, indgår den 25-årige ikke i analysen.

Forældrenes uddannelse er målt, da den 25-årige var 16 år.

Forældrenes uddannelsesniveau er angivet som den højest fuldførte uddannelse, hvis der er oplysninger om begge forældres uddannelse.

Højest fuldførte uddannelse er opgjort i oktober året før opgørelsesåret. Fx er uddannelsesoplysningerne for de 25-årige i 2018, opgjort pr. oktober 2017.

Uoplyst uddannelse er sidestillet med grundskole, og en universitetsbachelor og ph.d. er sidestillet med lang videregående uddannelse.

Der er få forældre med uoplyst uddannelsesniveau i analysen. Hvis vi i stedet havde udeladt de 25-årige af analysen, hvis enten de eller deres forældre havde uoplyst uddannelse, ville det kun ændre andelen af mønsterbrydere marginalt.